

*Ivan Knafeljc*

## O INICIJATIVI »MIROVNOG KONCILA« SVIH KRŠĆANSKIH CRKVI

U kolovozu 1934. u danskom gradu Fanø održana je ekumenska konferencija o miru i sporazumijevanju među narodima. Na tom susretu poznati evanđelički tolog Dietrich Bonhoeffer održao je govor koji je nadaleko odjeknuo.

U vrijeme dok se službena Njemačka predavala opojnosti tzv. nacionalne obnove, Bonhoeffer je već nazirao tamnu sjenu velikog rata koji je prijetio. Da bi otklonio tu katastrofu, Bonhoeffer se zauzeo za zajednički nastup svih kršćanskih Crkvi. Pojedini kršćanin, pa i pojedina Crkva, kako reče Bonhoeffer, pre-slabi su. U slučaju mirovnog posredovanja satrle bi ih fronte mržnje. Zbog toga je zaključio i potaknuo ovako: „Samo jedan veliki ekumenski koncil Svete Crkve može progovoriti tako da svijet poslušaj riječ mira i da narodi budu sretni što Kristova Crkva svojim sinovima oduzima iz ruku oružje i zabranjuje im rat, te proglašava mir usred pobješnjela svijeta.”

Bonhoeffer je svoj govor zaključio ovim riječima: „Hitno je — svijet se ustobočio u naoružanju, a iz svih očiju strašno sijeja nepovjerenje. Ratna fanfara mogla bi već sutra zatrubiti.”

### *Glas vapijućeg u pustinji*

Pet godina kasnije Hitlerova Njemačka pregazila je Poljsku i tako izazvala drugi veliki rat u našem stoljeću. U studenome 1939. katolički svećenik Max Josef Metzger poziva papu Pija XII. da sazove koncil mira i pomirenja u Asizu. Na tom „koncilu” trebalo bi da sudjeluje po 12 predstavnika velikih kršćanskih Crkvi i religioznih zajednica.

No poziv na mir bio je ugušen već zahuktalom ratnom bukom. Dietricha Bonhoeffera, Maxa Josefa Metzgera i druge ugledne ljude koji su pozivali na mir nacionalsocijalistički režim smaknuo je kao vojne štetočine i veleizdajnike. God. 1944. u Berlinu pod giljotinom pogiba Metzger; samo nekoliko dana prije svršetka rata Bonhoeffer je obješen u koncentracionom logoru Flossenbürg.

Otpribliže 50 godina poslije Bonhoeffera i Metzgera ponovno se počinje razmatrati njihova ideja. Filozof i mirovni istraživač Carl Friedrich von Weizsäcker prilikom nastupa na evangeličkom „Kirchentagu” u srpnju 1985. u Düsseldorfu pozvao je na ekumenski „Mirovni koncil”.

Ovaj put taj je poziv nadaleko odjeknuo. Dakako, javili su se i glasovi kritike. Katolička crkva prije svega iznosi teškoću u vezi s izrazom „koncil”. Prema katoličkom poimanju, koncil jest zbor biskupa, što ga saziva papa i ima pravno posve jasno određene ovlasti. Von Weizsäcker odmah je dao na znanje da ne inzistira na nazivu „koncil”. Njemu je stalo samo do toga da sve kršćanske Crkve založe svoj moralni i politički autoritet ne bi li se na svjetskom Jugu zaustavilo neprestano prolijevanje krvi, a na svjetskom Sjeveru uklonila prijetnja svjetskog atomskog rata.

### *Potrebno je moliti i raditi*

Ovaj prikaz nema namjeru kritički odvagnuti sve razloge „za” i „protiv” takvog „koncila”. Vrijedno je pozabaviti se samo jednim pitanjem koje se često postavlja u cijelom kontekstu: „Može li zadaća kršćanskih Crkvi biti da „zahvaćaju” u politiku obrane? Zar nije njihova, odnosno naša prvotna zadaća da se molimo za mir?” Na to moramo odgovoriti prije svega, da je za čovjeka vjernika mir svakako dar Božji, kao što je to rekao Papa u svojoj novogodišnjoj poruci 1982.

I danas vrijedi čudesna pjesnička riječ Reinholda Schneidera što ju je objavio 1936.: „Allein den Betern kann es noch gelingen, das Schwert ob unseren Häuptern aufzuhalten und unsere Welt den richtigen Gewalt durch ein geheiligt Leben abzubringen” („Samo molitelji mogu još postići da se mač nad našom glavom zaustavi, te da si naš svijet svetošću života izbori oslobođenje od osude”). No, kad bi se netko pozivao na tu riječ u suprotstavljanju odlučnom nastupu Crkvi i kršćana, taj bi previdio da se upravo Reinhold Schneider pedesetih godina živo javio u raspravi u vezi s ponovnim oboružavanjem i atomskim naoružanjem.

Taj primjer R. Schneidera znači ovo: Moramo se moliti tako kao da nas može spasiti još samo izravan Božji zahvat. U isto vrijeme moramo i djelovati, jer je Bog putove i stramputice čovječanstva stavio u ljudske ruke. Moramo djelovati, jer je mir dar Božji koji je Bog povjerio ljudima. Izvanredno je važno kako će ljudi danas i u bliskoj budućnosti postupati s tim darom, hoće li ga prihvatiti ili će ga proigrati.

### *Molitva svjetskih religija za mir u Asizu*

U ovom kontekstu može se smatrati da bi svjetski molitveni dan, 27. listopada 1986., mogao biti važna postaja na putu prema zamišljenom „Mirovnom koncilu”.

### *Povjerenje u vodstvo Duha*

Ostaje ipak otvoreno pitanje da li bi nas ekumenski zbor kršćanskih Crkvi mogao dovesti na put mira. U takav pothvat ne može se ići slijepo. Takav „kon-

cilj" trebalo bi prije svega dobro pripremiti. Bečki kardinal König, kao predsjednik „Pax Christi“, ohrabrio je takav pothvat, videći u njemu realne mogućnosti u korist mira. On je ovako izrazio svoje mišljenje: Aktivno nenasilje Isusa Krista velik je zajednički prilog što bi ga kršćanske Crkve mogle dati suvremenoj mirovnoj politici u svijetu.

Valja imati na umu da do zajedničkog nastupa kršćanskih Crkvi vodi dug i težak put. Ali pri ovakvom skupu koji zajednički moli i djeluje može se očekivati i izvanredan zahvat Duha Božjega. Kad je Ivan XXIII. sazvao Drugi vatikanski koncil, malo je tko tada vjerovao da će to Crkvi dati tako snažan životni poticaj.

Nitko ipak ne može jamčiti da bi i jedan „Mirovni koncil“, onako kako se danas zamišlja, mogao razviti jednaku dinamiku. No pitanje svjetskog mira sve je više neodgodivo, bure baruta na kojem živimo toliko je opasno, da nas sili i na nove, pa i neobične pothvate, na koje bi se trebalo odvažiti. (usp. Leo Zirker, u *Prediger und Katechet*, 6/1986., str. 759-762).

## IZGLEDI EKUMENSKOG MIROVNOG KONCILA

Razgovor s prof. Friedrichom v. Weizsäckerom na Radio-Vatikanu

RV.: Gosp. profesore, Vi ste sudjelovali na Svjetskom molitvenom danu za mir u Asizu. U javnosti se govori o vašem prijedlogu da se održi koncil ili možda, bolje rečeno, svjetski ekumenski skup kršćanskih Crkvi o miru, pravdi i očuvanju stvorene prirode. Imate li kakvu konkretnu predodžbu kako bi trebalo održati takav „koncil“, i što bi se pri tome moglo postići?

W.: Jest, to je, naravno, veliko pitanje. Prije svega htio bih reći da nisam ja autor prijedloga. Naime, jednom sam bio pozvan da sudjelujem na evangeličkom crkvenom danu u Düsseldorfu, gdje sam se našao na skupu na kojem se je o tome govorilo. Tada sam izradio prijedlog kojim sam htio pomoći pri formuliranju poziva na skup u vezi s tim. Kako vidim, očito je da me sada poistovjećuju s tom stvari. Ipak, ni ja ne mogu unaprijed pojasniti sve u vezi s njom. Kad bi mi tko-god došao i rekao mi da takav skup kršćana ne bi nužno morao završiti sporazumom, nego bi zbog razlika među kršćanima mogao završiti i nesporazumom, morao bih naravno priznati da je to moguće. No s istom sigurnošću moram ipak reći: Ako se ništa ne učini za mir, onda može sve završiti – ratom. A budući da to nije pravo rješenje, volio bih radije nešto pokušati, pa makar i bez sigurnosti da će taj pokušaj uspjeti. To je prvo.

Drugo. Dopustite mi da podsjetim kako je počeo Drugi vatikanski koncil. Papa Ivan XXIII. sazvao je taj koncil a da pri tome nije postojala velika sigurnost što bi sve otuda moglo izaći. Kad su se okupili, koncilski su oci morali nešto reći. Odjednom je svima prisutnima bilo jasno da moraju reći nešto važno. I zaista su nam rekli nešto važno. To je, uostalom, ono što se događa kada se na okupu nađu ljudi koji osjećaju istinsku odgovornost. I inače, jedan takav skup vodi k suglasju ili barem k zbližavanju koje se ne može postići ako svatko sjedi na vlastitom prijestolju i pri tome govori da onaj drugi nije u pravu. Zbog toga bih se ipak radije odlučio za takav pothvat.

Treće je u vezi s predmetom rada takvoga svjetskog skupa. U toj stvari najradije bih vas zamolio da malo pričekate. Naime, sve što se obično kaže u vezi s predmetom rada smjesta upada u neki već istrošeni klišej. Napisao sam jednu

manju knjigu pod naslovom *Die Zeit drängt* („Vrijeme je neodgodivo“), čiji je podnaslov upravo naziv toga svjetskog skupa, i u njoj sam nastojao dati jezgrovit prikaz suvremenih problema.

Budući da nisam teolog, već pojedinac – građanin, nisam ni pokušao biti prvi predlagач onoga što bi predstavnici Crkava morali reći, nego sam kao takav rekao o kojim problemima bi oni morali promisliti, gledajući široko, onako kako nam se ti problemi u današnjem svijetu predstavljaju. A gledajući tako, očito je da bi se trebalo iznad svega zamisliti nad trima područjima tih problema. To su društvene napetosti i goleme razlike na svjetskom Jugu, zatim problem sprečavanja svjetskog rata na Sjeveru i, najzad, spasavanje prirode pred uništenjem kojemu je danas mi sami izlažemo. Na tim područjima danas je vjerojatnije da idemo prema katastrofi nego prema sretnome ishodu. Budući da se u izboru tih problema nisam služio razlozima što ih iznosi kršćanstvo, mogu ići i dalje, pa pitati: je li baš neizbježno da se svijet slomi na tim problemima? Odgovaram: Ne, to nije neizbježno. Svaki od tih problema može se riješiti, i to razumnim suradnjom. No, ako nam je stalo da neki problem zaista riješimo, onda ga prije svega moramo ispravno i dobro razumjeti. Dakle, ja bih se prije svega zauzeo za to da se ti problemi što točnije i ispravnije uočavaju u njihovoj svjetskoj i planetarnoj strukturi.

Imam prijatelje koji kažu da bi takav svjetski skup o miru morao govoriti proročki. A ja kažem: Sudionici toga svjetskog skupa morali bi svakako progovoriti pametno, razumno. A ako bi se doista jako potrudili da temeljito iskoriste od Boga danu pamet, onda bi se moglo dogoditi da to što budu rekli na kraju postigne gotovo proročku snagu. (Eto, nisam posve siguran jesam li posve pravo odgovorio.)

RV.: Skup bi, dakle, morao govoriti sasvim konkretno i praktički, a ne samo proročki. Ali ipak ne bi trebalo da sudionici unaprijed smatraju kako moraju vršiti pritisak na moćnike Istoka i Zapada da se razoružaju.

W.: Molim lijepo, pitanje razoružanja posebno je poglavlje. Koliko ja poznajem povijest, nije se još nikada dogodilo da bi se neka sila razoružala, osim ako je netko bio pobijeden, ili kad je potukao sve svoje protivnike pa mu oružje više nije bilo potrebno ili pak ako je oružje zastarjelo. No nikada nisam gajio nadu da bi se problem mira u svijetu mogao riješiti razoružanjem. Naprotiv, problem razoružanja može se riješiti s pomoću mira. Što time hoću reći? Najprije treba stvoriti odgovarajući politički poredak koji će omogućiti razoružanje! To je, dakako, vrlo teško postići. No, ako bi jedan ovakav svjetski skup govorio javno i otvoreno, onda bi svjetsko javno mišljenje moglo vrlo pozitivno utjecati. I to ne samo u demokratskim sistemima. Jer ni tzv. totalitarni režimi, ne mogu ni u vlastitoj zemlji trano djelovati protiv uistinu snažnog i širokog javnog mišljenja.

RV.: Hvala!\*

Razgovor vodio o. Eberhard von Gemmingen

---

\* Ovaj razgovor prenosio je Radio-Vatikan 29. listopada 1986.

Prof. Friedrich von Weizsacker djeluje kao profesor na Sveučilištu u Munchenu. Brat je Predsjednika SR Njemačke, Evangelik.

Inicijativa iz ovog razgovora dovodi se u vezu s onim što kaže Drugi vatikanski koncil u pastoralnoj konstituciji o Crkvi *Gaudium et Spes* u bro. 82. i 83.